

گزارش رویداد "نقش بانک جهانی در نظام چندجانبه‌گرایی و تامین مالی توسعه"

۱۳۴مین رویداد سیاستی پژوهشکده سیاست‌گذاری دانشگاه صنعتی شریف با عنوان "نقش بانک جهانی در نظام چندجانبه‌گرایی و تامین مالی توسعه" روز پنجشنبه ۲۶ تیر ۱۴۰۴ از ساعت ۱۶ الی ۱۷:۳۰ برگزار شد. این رویداد میزبان دکتر علی ملکی، نماینده ایران در بانک جهانی بود.

SPRI POLICY EVENTS

رویدادهای سیاستی شریف
۱۳۴

سلسله رویدادهای "تامین مالی و توسعه: تجربیات بانک جهانی"

نقش بانک جهانی
در نظام چندجانبه‌گرایی و تامین مالی توسعه

دکتر علی ملکی
نماینده ایران در بانک جهانی

برای ثبت‌نام
کد زیر را اسکن کنید

LIVE((•))

وزارت امور اقتصادی و دارایی
سازمان سیاست‌گذاری و کمک به اقتصاد ملی ایران

پژوهشکده سیاست‌گذاری
دانشگاه صنعتی شریف

دانشگاه صنعتی شریف

در ابتدای این برنامه، آقای شهرآئینی، پژوهشگر سیاست‌گذاری نوآوری، به عنوان دبیر نشست، ضمن معرفی موضوع رویداد، توضیحاتی را در خصوص این سری رویدادهای پژوهشکده سیاست‌گذاری دانشگاه صنعتی شریف ارائه کرد.

در بخش اول رویداد، دکتر علی ملکی ضمن تعریف نقش و اهمیت بانک جهانی در نظام چندجانبه‌گرایی، به تاریخچه شکل‌گیری این نهاد اشاره کرد. پس از جنگ جهانی دوم، در سال ۱۹۴۴ در کنفرانسی تحت عنوان Bretton Woods که با حضور نمایندگان کشورهای مختلف از جمله ایران برگزار شد، تاسیس صندوق بین‌المللی پول (IMF) و بانک جهانی (World Bank) به تصویب رسید. اهداف اولیه شکل‌گیری این دو نهاد بین‌المللی، بازسازی آسیب‌های ناشی از جنگ جهانی و ایجاد ثبات در اقتصاد جهانی بود. مأموریت‌های این دو نهاد، در عین تفاوت، مکمل یکدیگر است. به طور خاص و در ابتدا، مأموریت صندوق بین‌المللی پول عمدتاً در زمینه ایجاد ثبات مالی بین‌المللی و رفع ناترازی مالی کشورها و مأموریت بانک جهانی عمدتاً در زمینه بازسازی بخش‌های تخریب‌شده در جنگ جهانی دوم تعریف شده بود.

در ادامه این رویداد، دکتر ملکی به بیان فرصت‌ها و چالش‌های ناشی از گسترش نهادهای بین‌المللی و حکمرانی نظام چندجانبه‌گرایی پرداخت. به طور کلی، ایجاد امکان پاسخ جمعی به چالش‌های جهانی و مشترک میان کشورها و ایجاد زیرساختی برای همکاری و هماهنگی میان کشورها از نقاط قوت نظام چندجانبه‌گرایی است. مواجهه جهانی با بیماری کووید ۱۹ و توسعه و توزیع واکسن برای این بیماری در سطح دنیا، یکی از بارزترین مثال‌های چنین زیرساختی می‌باشد. از چالش‌های نظام چندجانبه‌گرایی می‌توان به مواردی همچون عدم تقارن قدرت و داشتن

حق وتو توسط برخی قدرت‌های پیشرفته، عدم وجود انسجام کافی و رقابت‌های ژئوپلیتیکی اشاره کرد که همگی به گسترش ناهماهنگی میان کشورها در این نظم بین‌المللی دامن می‌زند.

دکتر ملکی در ادامه این رویداد، به ساختار فعلی بانک جهانی و سیر تحول این سازمان اشاره کرد. بانک جهانی در حال حاضر، مأموریت خود را توسعه بین‌المللی و کمک به کشورهای در حال توسعه در قالب اهداف توسعه پایدار (SDGs) می‌داند. ساختار بانک جهانی، در حال حاضر از پنج گروه یا سازمان تابعه تشکیل شده است؛ به همین دلیل، در ادبیات رسمی به بانک جهانی، گروه بانک جهانی (World Bank Group) اطلاق می‌گردد. پنج گروه اصلی تشکیل‌دهنده بانک جهانی به شرح زیر است:

۱. بانک بین‌المللی بازسازی و توسعه (IBRD) با مأموریت ارائه وام به کشورهای با درآمد متوسط و کشورهای با درآمد پایین ولی دارای اعتبار مالی
 ۲. مؤسسه بین‌المللی توسعه (IDA) با مأموریت اعطای وام‌های بدون بهره یا کمک‌های بلاعوض به کشورهای فقیر
 ۳. شرکت مالی بین‌المللی (IFC) با مأموریت حمایت از بخش خصوصی در کشورهای در حال توسعه از طریق سرمایه‌گذاری، مشاوره و خدمات مالی
 ۴. آژانس چندجانبه تضمین سرمایه‌گذاری (MIGA) با مأموریت ارائه بیمه و تضمین به سرمایه‌گذاران برای کاهش ریسک‌های سیاسی در سرمایه‌گذاری در کشورهای در حال توسعه
 ۵. مرکز بین‌المللی حل و فصل اختلافات سرمایه‌گذاری (ICSID) با مأموریت رسیدگی به اختلافات حقوقی بین دولت‌ها و سرمایه‌گذاران خارجی.
- این پنج نهاد در کنار هم «گروه بانک جهانی» (World Bank Group) را تشکیل می‌دهند.

World Bank Group – Overview & Role

- IBRD: Loans to middle-income countries
- IDA: Aid for poorest nations
- IFC: Private sector development
- MIGA: Risk insurance for investors
- ICSID: Arbitration of international investment disputes

کاربران: 12

SPRI Chair

پژوهشکده سیاست‌گذاری دانشگاه صنعتی شریف

maleki

morteza

پوریا چوپانیان

وحید

عابدین زاده

سلام و عرض وقت بخیر خدمت شما و همه عزیزان

پوریا چوپانیان

سلام وقت بخیر

maleki

هر وقت بفرمایید شروع می‌کنیم

نوشین شکری

سلام و عرض ادب

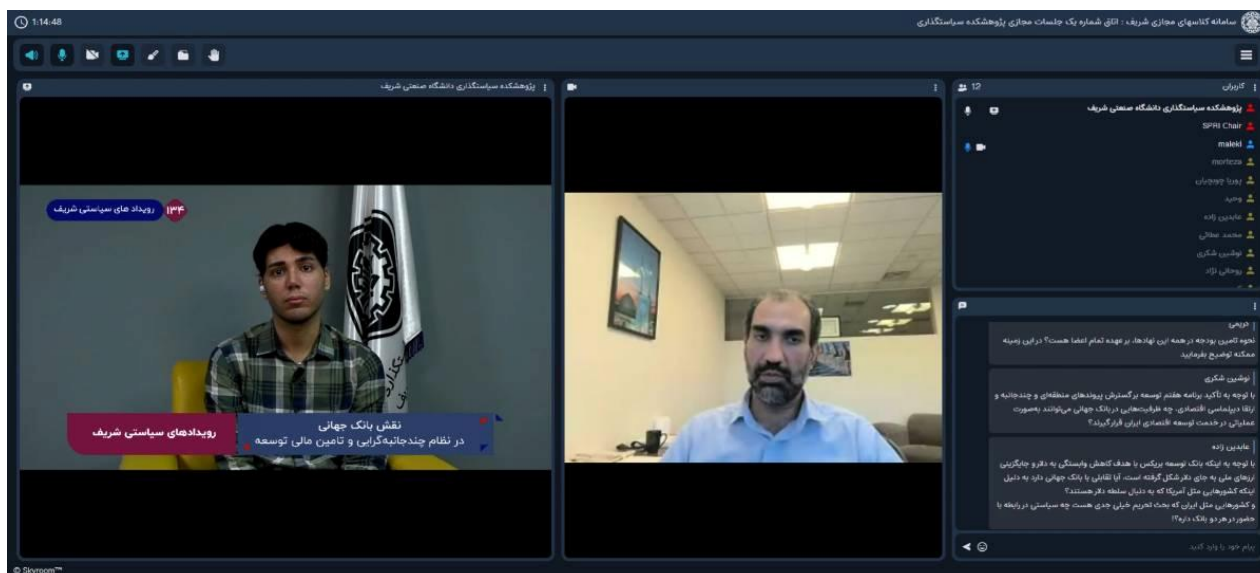
پیام خود را وارد کنید

در بخش دیگری از رویداد، دکتر ملکی با اشاره به توسعه نظام چندجانبه‌گرایی، به معرفی چند بانک توسعه‌ای منطقه‌ای که مشابه بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول اما در مقیاس و مناطق جغرافیایی خاص فعالیت می‌کنند، پرداخت. بانک توسعه آفریقا، بانک توسعه آسیا، بانک توسعه آمریکای لاتین، بانک اروپایی بازسازی و توسعه و بانک توسعه اسلامی چند نمونه از این موارد هستند. همچنین کشورهای عضو بریکس اخیراً بانکی تحت عنوان بانک توسعه نوین (New Development Bank) برای گسترش همکاری‌های اقتصادی ذیل کشورهای عضو ایجاد کرده‌اند. در ادامه، دکتر ملکی به مقایسه نقش‌ها، ماموریت‌ها و کارکردهای بانک جهانی و سایر بانک‌های توسعه‌ای با صندوق بین‌المللی پول و سایر نهادهای بین‌المللی مشابه نظیر UNDP, WTO و OECD پرداخت.

در ادامه، مدل همکاری بین بانک‌های توسعه‌ای چندجانبه (MDBs) تشریح شد؛ به این صورت که در پروژه‌های مشترک و متعدد بین بانک‌ها، یکی از این بانک‌ها به عنوان راهبر تعیین شده و سایر بانک‌های همکار در پروژه، نقش تامین‌کننده مالی را مشترکاً ایفا می‌کنند. در سطح عملیاتی نیز، اکثر اوقات سازمان ملل با توجه به سطح اختیارات و اعتبار بین‌المللی، به عنوان مجری این قبیل پروژه‌ها عمل می‌کند. موضوعات این دست از پروژه‌ها عمدتاً ذیل حوزه‌های آب، اقلیم، انرژی و سلامت تعریف می‌شود.

چشم‌انداز توسعه همکاری‌ها در نظام چندجانبه‌گرایی، مبحث بعدی ارائه دکتر ملکی در این رویداد بود. در آینده این نظام همکاری، امکان ایجاد بانک‌های رقیب بانک جهانی، چنان که در مورد بریکس توضیح داده شد، وجود دارد. همچنین بازتعریف سهم و قدرت گرفتن رای کشورهای در حال توسعه از سناریوهای محتمل چشم‌انداز همکاری‌ها در نظام چندجانبه‌گرایی است. گذار به سمت انرژی‌های سبز و تامین مالی طرح‌های مرتبط با تغییرات اقلیمی از مهمترین نقاط تمرکز و توجه همکاری‌های کشورها در این مدل در آینده خواهد بود. همچنین همکاری میان کشورهای در حال توسعه موجی نوظهور از مدل همکاری‌ها در ساختار چندجانبه‌گرایی خواهد بود.

دکتر ملکی در جمع‌بندی ارائه خود، به توضیح فرصت‌ها و چالش‌های پیش‌روی ایران در نظام چندجانبه‌گرایی پرداخت. ایران از ابتدا در میان اعضای مؤسس هر دو نهاد بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول بوده است. ایران همچنین یکی از اعضای مؤثر و سومین سهامدار بانک توسعه اسلامی است. با توجه به شرایط کنونی و در سناریوی تداوم تحریم‌ها، چشم‌انداز همکاری کشور با بانک توسعه اسلامی و بانک توسعه آسیا محتمل‌تر و ممکن‌تر به نظر می‌رسد. در این سناریو، تنش‌های بین‌المللی از چالش‌های همکاری با نهادهای بین‌المللی نظیر بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول محسوب می‌شود؛ چرا که همکاری با این نهادها به نوعی به اجماع میان اعضای پرنفوذ که دارای حق وتو نیز هستند، نیاز دارد.

در بخش انتهایی این رویداد، دکتر ملکی در پاسخ به سوال یکی از مخاطبان در خصوص نحوه تامین مالی در نظام چندجانبه‌گرایی توضیحاتی را ارائه کرد. نحوه تامین مالی وابسته به هر نهاد و یا هر پروژه، مدل متفاوتی دارد و لزوماً از الگویی ثابت پیروی نمی‌کند. هر کدام از بانک‌های توسعه‌ای مورد اشاره، سرمایه اولیه‌ای دارند که از سوی سهامداران به بانک تزریق شده است. علاوه بر آن، بانک‌ها با انتشار اوراق، می‌توانند تامین مالی لازم را فراهم کنند. دکتر ملکی همچنین در پاسخ به پرسشی در خصوص تقابل میان بانک توسعه نوین که توسط بریکس ایجاد شده با بانک جهانی و سیاست‌های کشورمان در قبال عضویت در این دو مجموعه خاطر نشان کرد در حال حاضر اندازه بانک توسعه نوین تا بیست یا سی برابر کوچکتر از نهادی مثل بانک جهانی است. در بانک توسعه نوین، روند حذف دلار از مبادلات در برخی از کشورهای عضو بریکس شروع شده اما این روند هنوز به یک جریان اصلی تبدیل نشده و به نظر می‌رسد با جدی‌تر شدن این روند، آمریکا در این زمینه مداخله کند. دکتر ملکی با بیان این نکته که ساختار بانک جهانی از جهاتی به ساختار سازمان ملل شباهت دارد، بر لزوم حضور پررنگ کشورمان در این نهادها تاکید کرد؛ زیرا تقویت حضور کشور در این نهادها می‌تواند به استفاده بیشتر از ظرفیت‌های موجود و فرصت‌های همکاری کمک کند. دکتر ملکی همچنین در پاسخ به پرسشی دیگر بیان کرد بانک جهانی در حال حاضر به توسعه محلی باور دارد و برخلاف رویکردهای پیشین خود به اصلاحات عمومی و نسخه‌های یکسان برای همه کشورها باور ندارد.